ТАЛАС ШААРЫНЫН

МЭРИЯСЫ

ТАЛАС ШААРЫНЫН МАСТЕР-ПЛАНЫ

2025–2030-жж.

Талас — өнүгүү шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ

ТАЛАС ШААРЫНЫН МЭРИЯСЫ

ТАЛАС ШААРЫНЫН 2025–2030-ЖЫЛДАРГА КАРАТА ӨНҮКТҮРҮҮНҮН МАСТЕР ПЛАНЫ

КИРИШҮҮ

Бул мастер план Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 31-декабрындагы №821 *“Кыргыз Республикасынын Президентинин 2024-жылдын 15-ноябрындагы №326 “Кыргыз Республикасынын министрликтеринин жана ведомстволорунун райондук/аймактык бөлүмдөрүн жана өкүлчүлүктөрүн пилоттук жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын убактылуу башкаруусуна өткөрүп берүү боюнча пилоттук долбоор жөнүндө”* Жарлыгын ишке ашыруу тууралуу” токтомуна, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2025-жылдын 20-февралындагы №81 “Кыргыз Республикасында 2025–2030-жылдарга карата аймактардагы өсүүнүн таяныч борборлорун калыптандыруу жана өнүктүрүү программасын бекитүү жөнүндө” токтомуна ылайык иштелип чыкты. Аталган программага ылайык, Талас облусунун Талас шаары өсүүнүң таяныч борбору катары аныкталган.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жогоруда көрсөтүлгөн токтомун аткаруу максатында Талас шаарынын мэриясы тарабынан 2025-жылдын 12-июнундагы № 288 “Талас шаарында 2025–2030-жылдарга карата өсүүнүн таяныч борборлорун калыптандыруу жана өнүктүрүү программасын жана иш-чаралар планын бекитүү жөнүндө” тескемеси кабыл алынган.

Бул мастер план 2030-жылга чейинки мезгилде Талас шаарынын социалдык-экономикалык жана мейкиндиктик өнүгүүсүнүн негизги багыттарын аныктаган стратегиялык документ болуп саналат.

Мастер пландын негизги максаты — шаарда жашоо үчүн ыңгайлуу, коопсуз жана жагымдуу шаардык чөйрөнү калыптандыруу, инженердик, транспорттук жана социалдык инфратүзүмдүк жаңылоо, шаардын инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу, анын экономикалык, туристтик жана маданий дараметин натыйжалуу пайдалануу, ошондой эле калктын жашоо сапатын жакшыртуу болуп саналат.

Мастер планды ишке ашыруу Талас шаарынын таяныч өсүү чекити катары ролун бекемдөөгө, анын айланасындагы аймактардын жана жалпы Талас облусунун социалдык-экономикалык өнүгүүсүнө өбөлгө түзүүгө багытталган.

1. ШААРДЫН ӨНҮГҮҮ ФАКТОРЛОРУ

1.1. Географиялык жана жаратылыш-климаттык факторлор

Талас шаары деңиз деңгээлинен 1244 метр бийиктикте, Талас өрөөнүнүн түндүк-чыгыш бөлүгүндө, Талас дарыясынын боюнда жайгашкан. Шаар Кыргыз Республикасынын Талас облусунун административдик борбору болуп саналат жана кыргыз элинин тарыхы, ошондой эле “Манас” эпосу менен байланышкан олуттуу маданий-тарыхый дараметке ээ.

Шаардын климаты мелүүн континенталдык. Берилген маалыматтарга ылайык, эң жогорку температура июль айында байкалып, +30…+35 °Сге чейин жетет, ал эми эң төмөнкү температура январь айында болуп, −15…−25 °Сни түзөт. Жылдык орточо жаан-чачындын көлөмү 300–400 ммди түзөт.

Шаардын өнүгүүсүнө өбөлгө түзгөн негизги географиялык жана жаратылыштык шарттар төмөнкүлөр:

Ыңгайлуу административдик-географиялык жайгашуусу. Кыргыз Республикасынын борборуна чейинки аралык болжол менен 298 км, Казакстан Республикасынын Тараз шаарына чейинки аралык 100 кмге жакын, ал эми жакынкы темир жол бекетине чейинки аралык болжол менен 90 кмди түзөт.
Транспорттук жеткиликтүүлүгү. Шаар Кыргыз Республикасынын башка аймактары жана Казакстан Республикасы менен транспорттук байланышта маанилүү орунду ээлеген Тараз – Талас – Суусамыр автомобиль жолунун боюнда жайгашкан.

Шаар аймагынын компакттуулугу. Шаардын жалпы аянты 13,0 км²ди түзөт. Бул курулуш иштерин комплекстүү пландаштырууга жана шаардык инфраструктураны өнүктүрүүгө ыңгайлуу шарттарды түзөт.

Агроөнөр жай комплексин өнүктүрүүгө жагымдуу шарттар. Талас облусунун жаратылыш-климаттык шарттары дан жана буурчак өсүмдүктөрүн, төө буурчакты, таттуу калемпирди, кант кызылчасын, картошканы өстүрүүгө, ошондой эле мал чарбачылыгын өнүктүрүүгө ыңгайлуу.

Талас шаары облустун административдик борбору катары соода, транспорт, тейлөө жана кайра иштетүү функцияларын аткарат. Облустагы өнөр жай өндүрүшүнүн олуттуу бөлүгү шаарда топтолгон.

Экономиканы өнүктүрүүнүн келечектүү багыттарынын бири — жергиликтүү айыл чарба ишканалары жана фермердик чарбалар тарабынан өндүрүлгөн айыл чарба продукцияларын кайра иштетүү болуп саналат.

Азыркы учурда айыл чарба продукцияларынын басымдуу бөлүгү жакынкы жана алыскы чет өлкөлөрдүн базарларына кайра иштетилбеген түрдө сатылууда. Бул кайра иштетүү өндүрүштөрүн, кампа инфраструктурасын, муздаткыч жайларды, логистикалык борборлорду жана

продукцияны экспортко даярдоочу ишканаларды өнүктүрүү зарылдыгын шарттайт.

Талас облусундагы айыл чарба өндүрүшүнүн негизги көрсөткүчтөрү

2025-жылга карата берилген статистикалык маалыматтарга ылайык, буурчак өсүмдүктөрүн кошпогондо, жүгөрүнү камтыган дан өсүмдүктөрү 17 834 гектар аянттан жыйналган.

Анын ичинде:

буудай — 9 590 га;

арпа — 4 613 га;

дандык жүгөрү — 3 629 га.

Буурчак өсүмдүктөрү 51 297 гектар аянттан жыйналган. Буурчак өсүмдүктөрүнүн жалпы жыйымы иштетилгенден кийинки салмакта 75,0 миң тоннаны түзгөн. Орточо түшүмдүүлүк гектарына 14,6 центнерди түзгөн.

Жашылча өстүрүү Талас облусунун Манас районунда басымдуу түрдө өнүккөн. Жашылча продукцияларын сатуунун негизги базарларынын бири — Казакстан Республикасынын Тараз шаары.

Маалыматтарга ылайык:

– картошка 8 875 гектар аянттан жыйналып, жалпы жыйымы 160,1 миң тоннаны түзгөн;

– жашылчалар 4 355 гектар аянттан жыйналып, жалпы көлөмү 92,2 миң тоннаны түзгөн;

– мөмө-жемиш жана мөмө-жидек өсүмдүктөрүнүн жалпы жыйымы 20,3 миң тоннаны түзгөн.

Мал чарбачылыгында 2025-жылдын январь–декабрь айларында тирүүлөй салмакта 25,8 миң тонна эт, 76,8 миң тонна сүт жана 22 723,3 миң даана жумуртка өндүрүлгөн. Кыркылып алынган жүндүн көлөмү 1,5 миң тоннаны түзгөн.

Союу салмагына кайра эсептегенде эт өндүрүшүнүн түзүмүндө уй этинин үлүшү 45,0%, кой этинин үлүшү 42,0%, жылкы этинин үлүшү 10,9%, канаттуулардын этинин үлүшү 1,6% түзгөн. Чочко этинин үлүшү 0% деп көрсөтүлгөн.

Келтирилген көрсөткүчтөр тамак-аш өнөр жайын, эт жана сүттү кайра иштетүү ишканаларын, айыл чарба продукцияларын сактоо жана сатуу тармактарын өнүктүрүү үчүн олуттуу чийки заттык дарамет бар экендигин көрсөтөт.

Ошол эле учурда айыл чарба продукцияларынын кошумча наркын жогорулатуу үчүн өндүрүштүк кубаттуулуктарды кеңейтүү, кайра иштетүүнүн заманбап технологияларын киргизүү, таңгактоо жана стандартташтыруу иштерин өркүндөтүү, ошондой эле экспорттук байланыштарды чыңдоо зарыл.

1.2. Социалдык-демографиялык факторлор

Расмий маалыматтарга ылайык, Талас шаарынын калкынын саны 43 381 адамды түзөт. Калктын түзүмүндө эмгекке жарамдуу курактагы жарандар жана балдар басымдуулук кылат. Бул билим берүү, саламаттык сактоо, спорт жана маданият инфраструктурасын өнүктүрүүгө, ошондой эле жаңы жумуш орундарын түзүүгө болгон муктаждыкты шарттайт.

Ошол эле учурда калктын жумуш менен камсыз болушу жана экономикалык активдүүлүгү чакан жана орто бизнестин, тейлөө чөйрөсүнүн, өнөр жайдын жана кайра иштетүү ишканаларынын өнүгүү темптерине түздөн-түз байланыштуу.

2026-жылдын 1-январына карата жумушсуздардын саны 324 адамды түзгөн, алардын ичинен 153 адам расмий түрдө жумушсуз макамына ээ болгон.

Жумушсуздукту азайтуу, жаштарды ишке орноштуруу мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү жана кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу шаардын туруктуу социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн маанилүү шарттары болуп саналат.

1.3. Ресурстук фактор

Негизги демографиялык көрсөткүчтөр

Көрсөткүч	Мааниси
Калктын саны	43 381 адам
Эркектер	20 819 адам
Аялдар	22 562 адам
0–15 жаштагы калк	19 521 адам
Эмгекке жарамдуу курактагы калк	25 163 адам
Улгайган курактагы калк	3 949 адам
Төрөлгөндөрдүн саны	900 адам
Каза болгондордун саны	300 адам
Калктын табигый өсүшү	600 адам

Калктын улуттук курамы

Улуту	Үлүшү
Кыргыздар	92%
Өзбектер	3%
Орустар	2%
Башка улуттар	3%

1.4. Калктын жашоо деңгээли

Берилген маалыматтарга ылайык, калктын жашоо деңгээлинин негизги көрсөткүчтөрү төмөнкүдөй:

Көрсөткүч	Мааниси
Орточо эмгек акы	25 000 сом
Эмгек акынын реалдуу өсүшү	5–7%
Жашоо минимуму	7 500 сом
Орточо киреше	10 000 сом
Жакырчылыктын деңгээли	20%
Жумушсуздуктун деңгээли	6–8%
Иштеген калктын саны	18 000 адам

1.5. Саламаттык сактоо

Шаардын саламаттык сактоо системасы алгачкы жана адистештирилген медициналык жардам көрсөтүүчү мекемелерден турат.

Негизги көрсөткүчтөр

Көрсөткүч	Мааниси
Ооруканалар	2
Үй-бүлөлүк медицина борборлору (ҮМБ)	3
Фельдшердик-акушердик пункттар (ФАП)	5
10 000 калкка туура келген дарыгерлердин саны	25
Тез жардам унаалары	10
Дарыканалар	30

Саламаттык сактоо тармагын өнүктүрүүнүн артыкчылыктуу багыттары болуп медициналык кызматтардын жеткиликтүүлүгүн жана сапатын жогорулатуу, медициналык мекемелердин материалдык-техникалык базасын жаңылоо, заманбап жабдуулар менен камсыз кылуу, тез медициналык жардам системасын өркүндөтүү жана телемедицина технологияларын киргизүү саналат.

1.6. Билим берүү

Шаардын билим берүү инфраструктурасы мектепке чейинки, жалпы орто жана кесиптик билим берүү мекемелеринен турат.

Негизги көрсөткүчтөр

Көрсөткүч	Мааниси

Балдар бакчалары	13
Мектептер	15
Колледждер жана лицейлер	3
Окуучулардын саны	12 000 адам
Жалпы республикалык тестирлөөнүн (ЖРТ) орточо упайы	110 упай

1.7. Маданият жана туризм

Талас шаары ички жана кирүүчү туризмди өнүктүрүүнүн негизин түзө ала турган маданий-тарыхый дараметке ээ.

Негизги көрсөткүчтөр

Көрсөткүч	Мааниси
Китепканалар	5
Музейлер	1
Парктар	4
Кафе жана ресторандар	60
Мейманканалар	10

Шаардын маданий инфраструктурасы калктын бош убактысын уюштурууну, маданий иш-чараларды өткөрүүнү жана тарыхый-маданий мурастарды сактоону камсыз кылган мекемелерди камтыйт.

Бул тармакты мындан ары өнүктүрүү маданий иш-чараларды өткөрүү мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүүнү, заманбап коомдук мейкиндиктерди түзүүнү, туристтик багыттамаларды жакшыртууну жана туристтерди жайгаштыруу объекттерин өнүктүрүүнү карайт.

1.8. Спорт

Шаардын спорттук инфраструктурасы төмөнкү объекттерден турат:

Көрсөткүч	Мааниси
Стадиондор	2
Спорт залдары	10
Футбол аянтчалары	15

1.9. Турак жай фонду

Негизги көрсөткүчтөр

Көрсөткүч	Мааниси
Турак жай фондунун жалпы аянты	900 000 м²
Бир адамга туура келген турак жай аянты	21 м²

Турак жай фондун өнүктүрүү калктын муктаждыктарын, учурдагы курулуштардын абалын, инженердик коммуникациялардын жеткиликтүүлүгүн жана аймакты көрктөндүрүү талаптарын эске алуу менен жүргүзүлүүгө тийиш.

Артыкчылыктуу багыттар болуп имараттардын энергия натыйжалуулугун жогорулатуу, турак үйлөрдүн абалын жакшыртуу, үй жанындагы аймактарды өнүктүрүү жана коопсуз, ыңгайлуу жашоо чөйрөсүн калыптандыруу саналат.

2. ШААРДЫН ЭКОНОМИКАСЫ

Талас шаарынын экономикасы ага чектеш аймактардын айыл чарбасы, өнөр жай өндүрүшү, соода, тейлөө чөйрөсү жана ишкердик ишмердүүлүктөн турат.

Шаардын административдик макамы жана Тараз – Талас – Суусамыр транспорттук багытында жайгашуусу сооданы, логистиканы, айыл чарба продукцияларын кайра иштетүүнү жана ага чектеш аймактардын калкын тейлөө тармагын өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт.

Негизги экономикалык көрсөткүчтөр

Тармак / көрсөткүч	Мааниси
Айыл чарба өндүрүшүнүн көлөмү	1,5 млрд сом
Өнөр жай өндүрүшүнүн көлөмү	800 млн сом
Көрсөтүлгөн кызматтардын көлөмү	3 млрд сом
Негизги капиталга инвестициялар	1 млрд сом

2.1. Чарбакер субъекттер жана уюмдар

Көрсөткүч	Мааниси
Өнөр жай ишканалары	3
Банктар	10
Муниципалдык ишканалар	8

Шаарда ишкердикти, соода жана тейлөө кызматтарын мындан ары өнүктүрүү үчүн негиз түзүлгөн. Ошол эле учурда иштеп жаткан ишканаларды кеңейтүү, эмгек өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу жана жаңы инвесторлорду тартуу үчүн шарттарды түзүү зарыл.

Маанилүү багыттардын бири болуп ишкердик ишмердүүлүк үчүн аянтчаларды, кампа жайларын, тейлөө борборлорун жана логистикалык объекттерди камтыган ишкердик инфраструктурасын өнүктүрүү саналат.

2.2. Инфратүзүм

Инфратүзүмүнүн негизги көрсөткүчтөрү

Көрсөткүч	Мааниси
Автомобиль жолдорунун узундугу	154 км
Асфальт төшөлгөн жолдордун үлүшү	51%
Суу түтүк тармактарынын узундугу	100 км
Электр берүү линияларынын узундугу	200 км
Автобустардын саны	20 даана
Маршруттук каттамдардын саны	15

Инфратүзүмүнүң абалы калктын жашоо сапатына, шаардын инвестициялык жагымдуулугуна жана мейкиндиктик жактан мындан ары өнүгүү мүмкүнчүлүктөрүнө түздөн-түз таасирин тийгизет.

Артыкчылыктуу милдеттер болуп жол тармагын жаңылоо, борборлоштурулган суу менен камсыздоого жеткиликтүүлүктү кеңейтүү, канализация жана жаан-чачын сууларын агызуу системасын түзүү, көчөлөрдү жарыктандыруунун сапатын жогорулатуу жана коомдук транспорттун ишин өркүндөтүү саналат.

2.3. Жол-транспорттук инфраструктура

Расмий маалыматтарга ылайык, Талас шаарынын автомобиль жолдорунун жалпы узундугу 154,35 кмди түзөт.

Жол тармагынын түзүмү төмөнкү таблицада көрсөтүлгөн.

Жол жабындысынын түрү	Узундугу
Асфальт төшөлгөн жолдор	117,63 км
Шагыл төшөлгөн жолдор	18,3 км
Топурак жолдор	18,7 км
Баштапкы маалыматтар боюнча жалпы узундугу	154,35 км

Шаардын автомобиль жолдорунун басымдуу бөлүгү канааттандырарлык абалда. Ошол эле учурда айрым ички көчөлөр, анын ичинде тар көчөлөр капиталдык оңдоого, жол жабындысын калыбына келтирүүгө жана жол кыймылынын шарттарын жакшыртууга муктаж.

2.4. Суу менен камсыздоо жана канализация

Расмий маалыматтарга ылайык, Талас шаарынын калкынын болжол менен 60% борборлоштурулган суу менен камсыздалган.

2025-жылы Кум-Арык айылынын аймагында жаңы суу алуучу жайдын курулушу аяктаган. Долбоорду ишке ашырууга республикалык бюджеттен 90 млн сом бөлүнгөн.

Бул долбоор ишке ашырылганына карабастан, суу менен камсыздоо системасын мындан ары өнүктүрүү шаардын коммуналдык инфраструктурасын жаңылоонун артыкчылыктуу багыттарынын бири бойдон калууда.

Шаарда борборлоштурулган канализация системасы жок. Бул канализация тармактарын жана тиешелүү тазалоочу курулмаларды куруу зарылдыгын шарттайт.

Өнүктүрүүнүн негизги багыттары:

- калкты борборлоштурулган суу менен камсыздоо кызматтары менен камтууну кеңейтүү;
- суу түтүк тармактарын куруу жана реконструкциялоо;
- коммуналдык тармактардагы суунун жоготууларын азайтуу;
- борборлоштурулган канализация системасын куруу;
- тазалоочу курулмаларды түзүү;
- жаан-чачын сууларын агызуу системасын өнүктүрүү;
- суу ресурстарынын санитардык жана экологиялык коопсуздугун камсыз кылуу.

Бул иш-чараларды ишке ашыруу коммуналдык кызматтардын сапатын жогорулатууга, санитардык-эпидемиологиялык абалды жакшыртууга жана турак жай конуштарын мындан ары өнүктүрүү үчүн зарыл шарттарды түзүүгө мүмкүндүк берет.

2.5. Электр энергиясы менен камсыздоо

Расмий маалыматтарга ылайык, учурдагы электр энергиясы менен камсыздоо системасы жалпысынан шаардын керектөөлөрүн камсыз кылат. Ошол эле учурда электр тармактарынын айрым элементтери жаңылоого муктаж.

Электр менен камсыздоонун ишенимдүүлүгүн жогорулатуу максатында электр берүү линияларынын мамыларын жаңылоо, бөлүштүрүүчү тармактарды модернизациялоо, электр-техникалык жабдуулардын коопсуздугун жогорулатуу жана тышкы жарыктандыруу системасына энергияны үнөмдөөчү чечимдерди киргизүү зарыл.

2.6. “ТАЛАС” АЭРОПОРТУ

“Талас” аэропорту Талас шаарынын борборунан 500 метр түштүк тарапта жайгашкан. Аэродром деңиз деңгээлинен 1266 метр бийиктикте орун алган.

“Талас” аэродрому Эл аралык жарандык авиация уюмунун (ИКАО) аэродромдорду классификациялоо боюнча эл аралык талаптарына ылайык “3С” коддук белгисине ээ.

Аэродромдо учуп-конуу тилкеси (УКТ), ошондой эле учуп-конуу тилкесин перрон менен байланыштыруучу рулдоо жолдору бар.

Учуп-конуу тилкесинин геометриялык өлчөмдөрү 1784 × 35 метрди түзөт.

Аэродромдун жасалма төшөлмөсүнүн түрү – асфальт-бетон.

Аэропортто ички аба каттамдарынын жүргүнчүлөрүн тейлөөгө ылайыкталган аэровокзал бар.

“Талас” аэропортунун инфраструктурасын өнүктүрүүнүн алкагында 2023-жылы төмөнкү долбоорлор ишке ашырылган:

1. “Талас” аэропортунун аэродромундагы асфальт-бетон төшөлмөсүн, учуп-конуу тилкесин, рулдоо жолдорун жана перронду оңдоо-калыбына келтирүү иштери жүргүзүлгөн. Оңдоо-калыбына келтирүү иштеринен кийин учуп-конуу тилкесинин жасалма төшөлмөсүнүн көтөрүмдүүлүгү PCN – 21F/A/Y/T көрсөткүчүн түзгөн.

2. “Талас” аэропортунда жаңы аэровокзалдын имараты курулган. Жаңы аэровокзалдын өткөрүү жөндөмдүүлүгү саатына 100 жүргүнчүнү түзөт.

“Талас” аэродрому сертификатталган жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттиги тарабынан белгиленген минимумдарга ылайык сутканын жарык мезгилинде пайдаланууга уруксат берилген.

Аэродромдо **Ан-2**, **Ан-26**, **Ан-28**, **Avro RJ-85**, **BAE-146**, **Bombardier DASH8Q400** үлгүсүндөгү аба кемелерин жана алардын аналогдорун, ошондой эле бардык типтеги тик учактарды пайдаланууга мүмкүнчүлүк бар.

“Талас” аэропортунда аба кыймылын тейлөө, радиотехникалык жана метеорологиялык камсыздоо кызматтарын “Кыргызаэронавигация” мамлекеттик ишканасынын Талас бөлүмү жүзөгө ашыра алат.

2024-жылдын 21-майында Кыргыз Республикасынын Президенти С.Н. Жапаровдун катышуусунда “Талас” аэропортунун салтанаттуу ачылыш аземи өткөрүлгөн.

2024-жылдын 30-сентябрынан тартып “Кыргызстандын аэропорттору” ААКтын туунду компаниясы болгон “Асман Эйрлайнс” ЖЧКсы Bombardier DASH 8 Q400 үлгүсүндөгү учак менен Бишкек–Талас–Бишкек багыты боюнча үзгүлтүксүз каттамдарды аткарыла баштаган.

“Талас” аэропортунун инфратүзүмүн өнүктүрүү боюнча келечектүү долбоорлор

№	Долбоордун аталышы
1	“Талас” аэропортунда өрт-куткаруу депосун куруу.

2024–2026-жылдар аралыгында “Талас” аэропортундагы Бишкек–Талас–Бишкек багыты боюнча каттамдардын динамикасы

Келүү жана учуп кетүү каттамдары, өлчөө бирдиги – каттам.

Көрсөткүчтөр	2024-жыл	2025-жыл	2026-жылдын 9 айы
Жалпы каттамдардын саны	46	100	154

2024–2026-жылдар аралыгында “Талас” аэропортундагы жүргүнчүлөр агымынын динамикасы

Бишкек–Талас–Бишкек багыты боюнча (келүү жана учуп кетүү), өлчөө бирдиги – жүргүнчү.

Көрсөткүчтөр	2024-жыл	2025-жыл	2026-жылдын 9 айы
Жалпы жүргүнчүлөрдүн саны	1 009	4 909	9 133

2.7. Экономикалык дарамет жана инвестициялык өнүгүү

Талас шаары сооданы, турмуш-тиричилик кызматтарын көрсөтүүнү, коомдук тамактанууну, айыл чарба продукцияларын кайра иштетүүнү жана ишкердиктин башка түрлөрүн өнүктүрүү үчүн потенциалга ээ.

Ошол эле учурда берилген маалыматтарга ылайык, шаардын аймагында ири өнөр жай ишканаларын, заводдорду, фабрикаларды жана өнөр жай аймактарын жайгаштырууга жарактуу бош муниципалдык жана жеке менчик жер тилкелеринин саны чектелүү.

Ушуга байланыштуу шаарга чектеш аймактарда шаар куруу документтерине, экологиялык коопсуздук талаптарына жана колдонуудагы мыйзамдарга ылайык муниципалитеттер аралык өндүрүштүк аянтчаларды жана индустриалдык аймактарды түзүү мүмкүнчүлүктөрүн кароо зарыл.

Мындай аянтчаларды өнүктүрүү инженердик инфраструктураны түзүү, транспорттук жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу жана жеке инвестицияларды тартуу үчүн шарттарды калыптандыруу менен коштолууга тийиш.

Шаардын экономикасында сүт өнөр жайы маанилүү роль ойнойт. Берилген маалыматтарга ылайык, «Талас-Сүт» ишканасы жана «Өзөн-Ата» сыр чыгаруучу комбинаты Евразия экономикалык бирлигинин алкагында Кыргыз Республикасынын өндүрүлгөн продукцияларын Россия Федерациясына жеткирүү укугуна ээ ишканаларынын тизмесине киргизилген.

Кайра иштетүү өнөр жайын мындан ары өнүктүрүү жергиликтүү чийки заттын кошумча наркын жогорулатууга, сатуу рынокторун кеңейтүүгө, жаңы жумуш орундарын түзүүгө жана аймактын экспорттук дарametин жогорулатууга мүмкүндүк берет.

2.8. Шаардын экологиялык абалы

Ыңгайлуу экологиялык абалды сактоо Талас шаарынын туруктуу өнүгүүсүнүн маанилүү шарты болуп саналат.

Айлана-чөйрөнүн булганышын алдын алуу максатында катуу тиричилик калдыктарын чогултуу, ташуу, сорттоо жана жок кылуу системасын өркүндөтүү, шаардын аймагын жашылдандырууну кеңейтүү жана коммуналдык инфраструктураны башкаруунун натыйжалуулугун жогорулатуу зарыл.

- Экологиялык саясаттын негизги багыттары:
- калдыктарды башкаруу системасын өнүктүрүү;
- таштандыларды уруксатсыз жайгаштырууга жол бербөө;
- көчөлөрдү, парктарды жана коомдук мейкиндиктерди жашылдандыруу;
- суу ресурстарын сактоо;
- энергияны үнөмдөөчү технологияларды киргизүү;
- калктын экологиялык сабаттуулугун жогорулатуу;
- айлана-чөйрөнүн абалына үзгүлтүксүз мониторинг жүргүзүү.

2.9. Туристтик дарамет

Талас шаары маданий-таанып-билүү, тарыхый, окуялык жана экологиялык туризмди өнүктүрүү үчүн олуттуу дараметке ээ.

Маанилүү туристтик объекттерге жана кооз жерлерге “Манас” улуттук тарыхый-маданий комплекси жана шаардын айланасында жайгашкан “Беш-Таш” улуттук жаратылыш паркы кирет.

Талас шаарына келген туристтердин саны жөнүндө маалымат

№	Мезгил (жылдар, айлар)	Жалпы келген туристтердин саны	Анын ичинен ички туристтер	Чет өлкөлүк туристтер
1	2024-жыл	5 058	4 894	164
2	2025-жыл	5 874	5 706	168
3	2026-жыл (9 ай)	6 557	5 534	1 023

Расмий маалыматтарга ылайык, 2026-жылы “Баатырлар” паркы, К.Нуржанов атындагы аллея жана “Баластан” балдар оюн-зоок борбору ачылган.

Маданий-тарыхый объекттердин жана жаратылыш кооздуктарынын болушуна карабастан, шаардын туристтик дарамети толук пайдаланылбай келет.

Негизги тоскоолдук кылуучу факторлорго туристтик инфраструктуранын жетишсиз өнүккөндүгү, заманбап мейманканалардын санынын чектелүү болушу, тейлөө деңгээлинин жетишсиздиги, квалификациялуу кадрлардын тартыштыгы жана туристтер үчүн маалыматтык материалдардын жетишсиздиги кирет.

Шаардын туристтик жагымдуулугун жогорулатуу үчүн төмөнкүлөр зарыл:

– мейманкана инфраструктурасын жана башка жайгаштыруу каражаттарын өнүктүрүү;

– туристтик маалымат борборлорун түзүү;

– багыттоочу жана маалымат берүүчү белгилерди орнотуу;

– туристтик маршруттарды иштеп чыгуу;

– фестивалдарды, жарманкелерди жана маданий иш-чараларды өткөрүү;

– туризм тармагында иштеген жергиликтүү ишкерлерди колдоо;

– кадрларды даярдоону жана алардын квалификациясын жогорулатууну уюштуруу;

– шаардын жана аймактын туристтик мүмкүнчүлүктөрүн жайылтуу.

Аталган иш-чараларды ишке ашыруу туристтердин шаарда болуу мөөнөтүн узартууга, жергиликтүү бизнестин кызматтарына болгон суроо-талапты жогорулатууга жана калк үчүн кошумча киреше булактарын түзүүгө мүмкүндүк берет.

3. МАСТЕР ПЛАНДЫН МАКСАТЫ ЖАНА МИЛДЕТТЕРИ

3.1. Мастер пландын максаты

Мастер пландын негизги максаты — Талас шаарында ыңгайлуу, коопсуз жана заманбап шаардык чөйрөнү түзүү, туруктуу социалдык-экономикалык өнүгүүнү камсыз кылуу жана шаардын Кум-Арык, Көк-Токой жана Көк-Ой айыл аймактарын, ошондой эле Кара-Дөбө жана Ак-Калпак турак жай конуштарын камтыган чектеш аймактар үчүн өсүү таяныч борборлорун катары макамын бекемдөө болуп саналат.

2030-жылга чейин калктын жашоо сапатын жогорулатууга, инженердик жана социалдык инфраструктураны модернизациялоого, ишкердикти өнүктүрүүгө, инвестициялык жагымдуулукту арттырууга жана шаардын экономикалык, туристтик дарametин натыйжалуу пайдалануга шарттарды түзүү каралган.

Талас шаарын өсүүнүн таяныч борбору катары өнүктүрүү чектеш аймактар менен өз ара пайдалуу экономикалык байланыштарды түзүүгө, айыл чарба продукцияларын сатуу рынокторун кеңейтүүгө, жаңы жумуш орундарын түзүүгө жана аймактын калкы үчүн социалдык кызматтардын жеткиликтүүлүгүн жогорулатууга өбөлгө түзүүгө тийиш.

3.2. Мастер пландын негизги милдеттери

Коюлган максатка жетүү үчүн төмөнкү милдеттерди чечүү каралат:

– транспорттук, инженердик жана коммуналдык инфраструктураны модернизациялоо;

– шаардык чөйрөнүн сапатын жакшыртуу, коомдук мейкиндиктерди көрктөндүрүү жана жашыл аймактарды өнүктүрүү;

– ишкердикти өнүктүрүү жана инвестицияларды тартуу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү;

– кайра иштетүү өнөр жайын өнүктүрүү жана экспорттук дарамети жогорулатуу;

– билим берүү жана медициналык мекемелерди камтыган социалдык инфраструктураны өркүндөтүү;

– калдыктарды башкаруу системасын өнүктүрүү жана шаардын экологиялык туруктуулугун жогорулатуу;

– шаардын туристтик жана маданий дарамети ачуу;

– муниципалдык башкаруунун сапатын жана шаардык долбоорлорду ишке ашыруунун натыйжалуулугун жогорулатуу;

– чектеш аймактар менен экономикалык жана инфраструктуралык байланыштарды бекемдөө.

4. ӨСҮҮНҮН ТАЯНЫЧ БОРБОРЛОРУН ӨНҮКТҮРҮҮНҮН АРТЫКЧЫЛЫКТУУ БАГЫТТАРЫ

1-артыкчылык. Инфратүзүмдү модернизациялоо

Бул багыттын негизги максаты — инженердик системалардын ишенимдүүлүгүн, транспорттук жеткиликтүүлүктү жана коммуналдык кызматтардын сапатын жогорулатуу.

Негизги милдеттер:

– шаардын көчө-жол тармагын этап-этабы менен реконструкциялоо жана асфальттоо;

– суу менен камсыздоо, канализация жана жаан-чачын сууларын агызуу системаларын өнүктүрүү;

– инженердик коммуникацияларды модернизациялоо жана электр менен камсыздоонун ишенимдүүлүгүн жогорулатуу;

– 2028-жылга чейин көчөлөрдү тышкы жарыктандыруу менен 100 пайыз камтууну камсыз кылуу;

– шаардын борбордук бөлүгүндө заманбап унаа токтотуучу жайлардын инфраструктурасын түзүү;

– жөө жүрүү үчүн шарттарды жакшыртуу жана жол кыймылынын коопсуздугун жогорулатуу;

– коомдук транспорт системасын өркүндөтүү.

Күтүлүүчү натыйжалар: транспорттук тейлөөнүн сапатын жогорулатуу, коммуналдык кызматтардын жеткиликтүүлүгүн жакшыртуу, шаардык чөйрөнүн коопсуздугун жогорулатуу жана турак жай, ишкердик аймактарын мындан ары өнүктүрүүгө шарт түзүү.

2-артыкчылык. Шаардык чөйрөнү өнүктүрүү

Бул багыттын максаты — көрктөндүрүлгөн, ыңгайлуу жана архитектуралык жактан бирдиктүү шаар мейкиндигин калыптандыруу.

Негизги милдеттер:

– парктарды, сквердерди жана коомдук мейкиндиктерди көрктөндүрүү;

– жашыл аймактарды калыбына келтирүү жана кеңейтүү;

– совет мезгилинде курулган турак үйлөрдү модернизациялоого жана алардын энергия натыйжалуулугун жогорулатууга көмөктөшүү;

– аянттарды, эс алуу зоналарын жана жөө жүрүү көчөлөрүн камтыган жаңы коомдук мейкиндиктерди түзүү;

– шаардын бирдиктүү архитектуралык көрүнүшүн калыптандырууга багытталган архитектуралык талаптарды иштеп чыгуу жана колдонуу;

– короо аймактарын жана жөө жүрүү маршруттарын көрктөндүрүүнү жакшыртуу;

– ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдар, улгайган жарандар жана балалуу үй-бүлөлөр үчүн жеткиликтүү шаардык чөйрөнү түзүү.

Күтүлүүчү натыйжалар: шаардын санитардык жана эстетикалык абалын жакшыртуу, калктын эс алуусу үчүн мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүү жана коомдук мейкиндиктердин жагымдуулугун жогорулатуу.

3-артыкчылык. Экономикалык өнүгүү

Бул багыттын максаты — шаардын экономикалык базасын бекемдөө, жумуш орундарын түзүү жана инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу.

Негизги милдеттер:

– зарыл инженердик инфраструктурасы бар индустриалдык жана агроөнөр жай парктарын түзүү маселесин иштеп чыгуу;

– жеткиликтүү каржылык инструменттер, консультациялык кызматтар жана ишкердикти өнүктүрүү программалары аркылуу чакан жана орто бизнести колдоо;

– ишканалардын экспорттук дараметин кеңейтүүгө жана жаңы аймактык рынокторго чыгууга көмөктөшүү;

– логистикалык чынжырларды жана товардык кластерлерди калыптандыруу;

– айыл чарба продукцияларын кайра иштетүүнү жана тамак-аш өнөр жайын өнүктүрүү;

– өндүрүштүк жана тейлөө долбоорлоруна инвестицияларды тартуу;

– соода, кампа жана логистикалык инфраструктураны өнүктүрүү;

– жергиликтүү эмгек рыногунун муктаждыктарына ылайык кесиптик кадрларды даярдоо үчүн шарттарды түзүү.

Күтүлүүчү натыйжалар: ишкердик активдүүлүктү жогорулатуу, жумушка орношуу мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү, жергиликтүү ишканалардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу жана кошумча наркы жогору продукциянын үлүшүн көбөйтүү.

4-артыкчылык. Социалдык чөйрөнү өнүктүрүү

Бул багыттын максаты — билим берүү, медициналык, маданий жана спорттук кызматтардын жеткиликтүүлүгүн жана сапатын жогорулатуу.

Негизги милдеттер:

– калктын муктаждыктарын эске алуу менен мектептерди жана балдар бакчаларын куруу, реконструкциялоо жана модернизациялоо;

– медициналык жардамдын жеткиликтүүлүгүн жана калкты тейлөөнүн сапатын жогорулатуу;

– телемедицина технологияларын өнүктүрүү жана медициналык жабдууларды жаңылоо;

– билим берүү мекемелеринин материалдык-техникалык базасын модернизациялоо;

– билим берүү жана саламаттык сактоо кызматкерлеринин квалификациясын жогорулатуу;

– спорттук инфраструктураны жана массалык спорт менен машыгуу шарттарын өнүктүрүү;

– жаштардын маданий эс алуусу жана чыгармачылык менен өнүгүүсү үчүн мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүү.

Күтүлүүчү натыйжалар: социалдык кызматтардын сапатын жогорулатуу, билим алуу жана медициналык тейлөө шарттарын жакшыртуу, спорт менен машыгуу жана мазмундуу эс алуу мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү.

5-артыкчылык. Туруктуу өнүгүү жана экология

Бул багыттын максаты — айлана-чөйрөгө тийгизген терс таасирди азайтуу жана шаардык инфраструктураны башкарууда туруктуу ыкмаларды киргизүү.

Негизги милдеттер:

– калдыктарды сорттоо, кайра иштетүү жана жок кылуу объекттерин түзүү жана модернизациялоо;

– тиричилик калдыктарын өз-өзүнчө чогултуу системасын кеңейтүү;

– турак жай-коммуналдык чарбада жана коомдук имараттарда энергияны үнөмдөөчү технологияларды киргизүү;

– жашыл аймактарды кеңейтүү жана көчөлөрдү жашылдандыруу;

– суу ресурстарын сактоо жана суу агызуу системасын өркүндөтүү;

– мектеп окуучулары жана калк арасында экологиялык маалыматтык кампанияларды өткөрүү;

– айлана-чөйрөнүн абалына мониторинг жүргүзүүнү уюштуруу.

Күтүлүүчү натыйжалар: экологиялык коопсуздукту жогорулатуу, шаардын аймагынын санитардык абалын жакшыртуу, энергия керектөөнү азайтуу жана калктын экологиялык жоопкерчилигин жогорулатуу.

6-артыкчылык. Туристтик жана маданий дараметти өнүктүрүү

Бул багыттын максаты — шаардын туристтик жагымдуулугун жогорулатуу, маданий инфраструктураны өнүктүрүү жана кошумча киреше булактарын түзүү.

Негизги милдеттер:

– музей жана көргөзмө мейкиндиктерин түзүү жана өнүктүрүү маселесин иштеп чыгуу;

– туристтик фестивалдарды, жарманкелерди жана маданий көргөзмөлөрдү уюштуруу;

– маданий борборлорду жана окуялык туризмди өнүктүрүү;

– мейманканаларды, маалымат пункттарын жана багыттоочу белгилерди камтыган туристтик инфраструктураны өркүндөтүү;

– туристтик маршруттарды иштеп чыгуу жана жайылтуу;

– туризм жана меймандостук тармагы үчүн кадрларды даярдоо жана алардын квалификациясын жогорулатуу;

– туристтик, транспорттук, мейманкана жана коомдук тейлөө кызматтарын көрсөткөн жергиликтүү ишканалардын өнүгүшүнө көмөктөшүү.

Күтүлүүчү натыйжалар: шаардын таанымалдуулугун жогорулатуу, туристтердин агымын көбөйтүү, ишкердик мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү жана жергиликтүү кызматтарга болгон суроо-талапты жогорулатуу.

5. ШААРДЫ ӨНҮКТҮРҮҮНҮН НЕГИЗГИ ДОЛБООРЛОРУН ИШКЕ АШЫРУУ ЭТАПТАРЫ

Мастер планды ишке ашыруу 2025–2030-жылдарга эсептелген жана инфраструктураны модернизациялоо, шаардык чөйрөнү өнүктүрүү, экономиканы бекемдөө жана социалдык чөйрөнү өркүндөтүү боюнча иш-чараларды ырааттуу аткарууну карайт.

Долбоорлор алардын артыкчылыктуулугун, долбоордук-сметалык документтердин болушун, каржылоо булактарын, техникалык даярдыгын жана социалдык-экономикалык маанисин эске алуу менен ишке ашырылууга тийиш.

5.1. Биринчи этап — 2025–2026-жылдар

Биринчи этаптын негизги милдеттери:

– баштапкы маалыматтарды тактоо жана шаардык инфраструктураны инвентаризациялоо;

– жол куруу жана оңдоо боюнча артыкчылыктуу объекттерди аныктоо;

– суу менен камсыздоо, канализация жана жаан-чачын сууларын агызуу системаларын өнүктүрүү боюнча долбоорлорду даярдоо;

– социалдык инфраструктура объекттерин куруу жана модернизациялоо муктаждыктарын баалоо;

– өндүрүштүк жана логистикалык объекттерди жайгаштыруу үчүн потенциалдуу аянтчаларды аныктоо;

– инвестицияларды тартуу боюнча сунуштарды даярдоо;

– коомдук мейкиндиктерди көрктөндүрүү боюнча иш-чараларды иштеп чыгуу;

– туристтик объекттердин тизмесин жана туристтик инфраструктураны өнүктүрүүнүн артыкчылыктарын тактоо.

5.2. Экинчи этап — 2027–2028-жылдар

Экинчи этаптын негизги милдеттери:

– көчө-жол тармагын реконструкциялоону жана асфальттоону улантуу;

– суу менен камсыздоону кеңейтүү жана канализация тармактарын куруу долбоорлорун ишке ашыруу;

– көчөлөрдү тышкы жарыктандыруу менен камтуунун белгиленген максаттуу көрсөткүчүнө жетишүү;

– коомдук мейкиндиктерди модернизациялоо жана шаардын аймагын жашылдандыруу;

– билим берүү жана медициналык инфраструктураны жакшыртуу боюнча иш-чараларды ишке ашыруу;

– ишкердик жана кайра иштетүү долбоорлорун өнүктүрүү;

– калдыктарды чогултуу жана башкаруу системасын өркүндөтүү;

– туристтик багыттамаларды жакшыртуу жана туристтерди жайгаштыруу объекттерин өнүктүрүү.

5.3. Үчүнчү этап — 2029–2030-жылдар

Үчүнчү этаптын негизги милдеттери:

– бекитилген каржылоонун чегинде артыкчылыктуу инфраструктуралык долбоорлорду аяктоо;

– коммуналдык кызматтардын жеткиликтүүлүгүн мындан ары жогорулатуу;

– чектеш аймактар менен өндүрүштүк жана логистикалык байланыштарды өнүктүрүү;

– чакан жана орто бизнес үчүн мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүү;

– коомдук мейкиндиктерди көрктөндүрүү боюнча пландаштырылган иш-чараларды аяктоо;

– туристтик жана маданий кызматтардын сапатын жогорулатуу;
– башкы пландын максаттуу көрсөткүчтөрүнө жетишүүнү баалоо;
– шаардын мындан аркы социалдык-экономикалык жана мейкиндиктик өнүгүүсү боюнча сунуштарды даярдоо.

Көрсөтүлгөн этаптар иш-чараларды ишке ашыруунун сунушталган ырааттуулугу болуп саналат. Ар бир долбоорду аткаруунун так мөөнөттөрү, каржылоонун көлөмдөрү жана жооптуу аткаруучулар бекитилген иш-чаралар планында аныкталууга тийиш.

7. МАСТЕР ПЛАНДЫ ИШКЕ АШЫРУУДАН КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР

Мастер планды 2030-жылга чейин ишке ашыруу Талас шаарынын туруктуу социалдык-экономикалык жана мейкиндиктик өнүгүүсү үчүн шарттарды түзүүгө мүмкүндүк берет.

Күтүлүүчү негизги натыйжалар:

– коммуналдык кызматтардын сапатын жана жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу;
– көчө-жол тармагынын абалын жакшыртуу жана жол кыймылынын коопсуздугун жогорулатуу;
– калктын борборлоштурулган суу менен камсыздоого жеткиликтүүлүгүн кеңейтүү жана канализация инфраструктурасын өнүктүрүү;
– коомдук мейкиндиктерди көрктөндүрүүнүн, жашылдандыруунун жана тейлөөнүн сапатын жогорулатуу;
– инвестицияларды тартуу жана ишкердик ишмердүүлүктү кеңейтүү үчүн шарттарды түзүү;
– кайра иштетүү өнөр жайын жана логистиканы өнүктүрүү;
– калкты иш менен камсыз кылуу мүмкүнчүлүктөрүн көбөйтүү;
– билим берүү жана медициналык кызматтардын жеткиликтүүлүгүн жана сапатын жакшыртуу;
– калдыктарды башкаруунун натыйжалуулугун жана айлана-чөйрөнү коргоону жогорулатуу;

1-АРТЫКЧЫЛЫК. Талас шаарынын өсүүнүн таяныч борборлорун түзүү жана мастер-пландарын иштеп чыгуу

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
1	Өсүүнүн таяныч борборлорун түзүү жана мастер-планды иштеп чыгуу жана бекитүү, региондук өнүгүү стандарттарын киргизүү	Талас шаарынын мастер-планын иштеп чыгууну, кароону жана бекитүүнү камсыз кылуу, артыкчылыктуу долбоорлорду жана аларды ишке ашыруу механизмдерин аныктоо.	2026-жылдын 1-декабрына чейин	Талас шаарынын мастер-планы белгиленген тартипте Депутаттардын Талас шаардык кеңешинин чечими менен бекитилет; Өнүгүүнүн артыкчылыктуу багыттары жана долбоорлордун тизмеси аныкталат.	Талас шаарынын мэриясы, Депутаттардын Талас шаардык кеңеши

2-АРТЫКЧЫЛЫК. Инвесторлорду тартуу жана кайра иштетүү өнөр жайын өнүктүрүү

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
2	не инвесторлорду тартуу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү	Өндүрүш объектилерин жайгаштыруу үчүн жер тилкелерин инвентаризациялоо; өнөр жай аянтчаларын даярдоону жана инженердик инфраструктураны: суу менен камсыздоо, саркынды сууларды чыгаруу, электр энергиясы жана автомобиль жолдорун этап-этабы менен өнүктүрүүнү камсыз кылуу.	2025–2030-жылдар	Өндүрүш объектилерин жайгаштыруу үчүн аянтчалар аныкталат; инвестициялык сунуштар даярдалат; өнөр жай аянтчаларынын инженердик инфраструктура менен камсыз болуу деңгээли жогорулайт.	Талас шаарынын мэриясы, тиешелүү мамлекеттик органдар, инвесторлор
3	Өндүрүштүк кубаттуулуктарды, чакан жана орто ишкердикти	Асфальт-бетон, майдалоочу жана темир-бетон заводдорун куруу, жабдуу жана пайдаланууга берүү боюнча каралган иш-чаралардын толук	2025-жыл	«Талас жол чарбасы» муниципалдык ишканасы 2025-жылдын 25-декабрында ачылган.	Талас шаарынын мэриясы

	өнүктүрүү, жумуш орундарын түзүү	аткарылышын камсыз кылуу. Объектилердин иш жүзүндө пайдаланууга берилгендигин жана түзүлгөн жумуш орундарынын санын текшерүү. Баштапкы планга ылайык, каржылоонун көлөмү республикалык бюджеттен 92 000 000 сомду түзгөн.			
4	Кайра иштетүү өнөр жайын өнүктүрүү жана өндүрүштүк кубаттуулуктарды кеңейтүү	Талас шаарында «Кант-Сүт» ЖАКтын заводун курууга, жабдууга жана пайдаланууга берүүгө көмөк көрсөтүү; инженердик инфраструктурага жана кадрлар менен камсыздоого болгон муктаждыкты аныктоо. «Буурчак азыгы» ЖЧКсы тарабынан фасолдун азыктык поршокторун кайра иштеткен ишкана	2028-жылдын I кварталы 2026-жылдын IV кварталы	Долбоор ишке ашырылган шартта завод пайдаланууга берилет; өндүрүштүк кубаттуулуктар жана кошумча жумуш орундары түзүлөт.	«Кант-Сүт» ЖАК, Талас шаарынын мэриясы “Буурчак азыгы” ЖЧКсы
5	Шаардын туристтик потенциалын өнүктүрүү жана улуттук маданиятты жайылтуу	Этнотуристтик комплекстин концепциясын жана техникалык-экономикалык негиздемесин иштеп чыгуу. Комплексте улуттук ат оюндары, ат минүү, улуттук тамак-аш, кол өнөрчүлүк устаканалары, сувенирлерди сатуу, маданий иш-чаралар, эс алуу жана үй-бүлөлүк эс алуу зоналарын караштыруу. Инвесторлорду тартууну камсыз кылуу.	2027–2030-жылдар	Долбоордун концепциясы даярдалат; инвестор тартылат же каржылоо механизми аныкталат; долбоор ишке ашырылган учурда туризмди жана ишкердикти өнүктүрүүгө өбөлгө түзгөн этнотуристтик комплекс курулат.	Талас шаарынын мэриясы, инвесторлор, тиешелүү органдар
6	Мейманкана инфратүзүмүн өнүктүрүү жана шаардын туристтик жагымдуулугун жогорулатуу	2026-жылдын февраль айында мэриянын карамагына өткөрүлүп берилген мурдагы «Интурист» мейманканасынын техникалык абалын текшерүү, объекттин укуктук макамын жана аны бузуу зарылдыгын тактоо. Учурдагы имараттын ордуна заманбап мейманкана куруу	2027–2030-жылдар	Техникалык корутунду жана долбоордук сунуштар даярдалат; каржылоо булагы жана ишке ашыруу механизми аныкталат; каржылоо болгон учурда жаңы мейманкана курулуп, пайдаланууга берилет.	Талас шаарынын мэриясы, инвесторлор, тиешелүү мамлекеттик органдар

		долбоорун жана инвестиция тартуу боюнча сунуштарды даярдоо.			
7	Айыл чарба продукциясын кайра иштетүүгө инвестиция тартуу жана кластердик өндүрүштү өнүктүрүү	Инвестициялык келишимдерди даярдоодо инвесторлордун айыл чарба продукциясынын сапатын жогорулатууга, тиешелүү сапат стандарттарын сактоого, сактоонун жана кайра иштетүүнүн заманбап технологияларын киргизүүгө, ошондой эле жергиликтүү айыл чарба өндүрүүчүлөрү менен кызматташууну өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү боюнча милдеттенмелерин караштыруу.	2025–2030-жылдар	Айыл чарба продукциясынын сапатын жогорулатуу үчүн шарттар түзүлөт; продукцияны кайра иштетүү жана сатуу мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилет; инвесторлор менен жергиликтүү айыл чарба өндүрүүчүлөрүнүн кызматташуусу бекемделет.	Талас шаарынын мэриясы, инвесторлор, тиешелүү мамлекеттик органдар, ишканалар

3-АРТЫКЧЫЛЫК. Өсүү чекитинин инфраструктурасын жакшыртуу

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
8	Инфратүзүмдүк объектилерди туруктуу каржылоо менен камсыз кылуу	Инфратүзүмдүк долбоорлорду ишке ашыруунун жылдык пландарын иштеп чыгуу, анда долбоорлордун наркын, каржылоо булактарын, аткаруу мөөнөттөрүн жана жооптуу аткаруучуларды көрсөтүү.	2025–2030-жылдар	Инфратүзүмдүк долбоорлордун тизмеси түзүлүп, жыл сайын жаңыланып турат; долбоорлор бекитилген бюджеттердин жана тартылган каражаттардын чегинде каржылоо менен камсыздалат.	Талас шаарынын мэриясы, Депутаттардын Талас шаардык кеңеши
9	Муниципалдык буйрутма жана муниципалдык ишканалардын ишмердүүлүгүнүн	Инфратүзүмдүк иштерди аткаруу үчүн, анын ичинде муниципалдык ишканалар тарабынан аткарылуучу иштер боюнча жыл сайын муниципалдык заказды түзүү. Бюджеттик чектөөлөрдү жана бекитилген	2025–2030-жылдар	Жыл сайын муниципалдык заказ бекитилет; тиешелүү бюджеттик каражаттар каралган учурда жергиликтүү бюджеттин кеминде 20 пайызын инфраструктурага багыттоо	Талас шаарынын мэриясы, Депутаттардын Талас шаардык кеңеши

	натыйжалуулугун жогорулатуу	артыкчылыктарды сактоо менен жергиликтүү бюджеттин каражаттарынын кеминде 20 пайызын Инфратүзүмдүк муктаждыктарга багыттоону караштыруу. Муниципалдык ишканалардын финансылык пландаштырылышын жана чыгымдардын эсебин өркүндөтүү.		боюнча максаттуу көрсөткүч камсыздалат; муниципалдык ишканалардын финансылык туруктуулугу жогорулайт.	муниципалдык ишканалар
10	Шаардын транспорттук инфраструктурасын өнүктүрүү жана калкты транспорттук тейлөөнү жакшыртуу	«Талас шаардык транспорт» муниципалдык транспорт ишканасын уюштуруу; 30 автобус сатып алуу маселесин иштеп чыгуу; учурдагы автобазанын имаратын жана ички жолдорун капиталдык оңдоодон өткөрүү. Долбоордун наркын, каттамдарын, эксплуатациялык чыгымдарын жана каржылоо булактарын аныктоо.	2026–2027-жылдар	Муниципалдык транспорт ишканасынын иштөөсү үчүн уюштуруучулук шарттар түзүлөт; каржылоо камсыздалган учурда автобустар сатылып алынып, транспорттук тейлөөнүн материалдык-техникалык базасы жакшыртылат.	Талас шаарынын мэриясы, «Талас шаардык транспорт» муниципалдык ишканасы
11	Коомдук жайларды өнүктүрүү жана калктын активдүү эс алуусу үчүн шарттарды түзүү	К. Нуржанов атындагы аллеянын курулушун жана көрктөндүрүү иштерин аяктоо. Балдар аянтчасын, воркаут-зонаны, жашылдандырууну, жарыктандырууну жана жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдорду караштыруу. Объекттин иш жүзүндөгү абалын тактоо жана андан кийинки тейлөөсүн камсыз кылуу.	2026-жылдын сентябрь айы	Аллея көрктөндүрүлөт; үй-бүлөлүк эс алуу, спорт менен машыгуу жана сейилдөө үчүн шарттар түзүлөт; аймакты тейлөө камсыздалат.	Талас шаарынын мэриясы, тиешелүү муниципалдык кызматтар
12	Балдардын эс алуусу жана үй-бүлөлүк эс алуу инфраструктурасын өнүктүрүү	«Баластан» балдардын көңүл ачуу борборунун курулушун аяктоо, жабдуу жана пайдаланууга берүү иштерин камсыз кылуу, анын ичинде аймакты көрктөндүрүү жана келгендердин коопсуздугун камсыздоо.	2025–2026-жылдар	Курулуш иштери аяктагандан кийин балдардын көңүл ачуу борбору пайдаланууга берилет; балдардын эс алуусу жана үй-бүлөлүк эс алуу мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилет.	Талас шаарынын мэриясы, «Кыргызкурулуш» мамлекеттик ишканасы

14	Калкты жылуулук менен камсыздоо мүмкүнчүлүгүн жакшыртуу жана энергетикалык натыйжалуулукту жогорулатуу	Казанкананы көмүр менен жылытуу системасынан жылуулук насосу системасына өткөрүү аркылуу реконструкциялоонун техникалык-экономикалык баалоосун жүргүзүү. Керектүү кубаттуулукту, наркын, каржылоо булагын жана ишке ашыруу этаптарын аныктоо.	2027–2030-жылдар	Техникалык-экономикалык негиздеме даярдалат; натыйжалуулугу жана каржылоосу ырасталган учурда жылуулук менен камсыздоо системасы модернизацияланып, көмүр отунуна болгон көз карандылык азаят.	Талас шаарынын мэриясы, Талас жылуулук менен камсыздоо муниципалдык ишканасы
15	Калкты борборлоштурулган канализацияга кошуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу жана экологиялык абалды жакшыртуу	Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы (ЕРӨБ) менен түзүлгөн кредиттик келишимдин алкагындагы каржылоону пайдалануу менен Талас шаарында тазалоочу курулмаларды куруу долбоорун даярдоону жана ишке ашырууну камсыз кылуу.	2027–2030-жылдар	Долбоор ишке ашырылган учурда тазалоочу курулмалар курулуп, пайдаланууга берилет; саркынды сууларды тазалоонун натыйжалуулугу жогорулап, экологиялык коопсуздук жакшырат.	Талас шаарынын мэриясы, ЕРӨБ, «Таза-Суу» муниципалдык ишканасы
16	Көчө-жол тармагынын абалын жана жол кыймылынын коопсуздугун жакшыртуу	Жолдорду асфальттоо, тротуарларды куруу, ички жолдорду оңдоо жана суу агызуучу лотокторду алмаштыруу иштерин жүргүзүү. Аткарылган иштерди инвентаризациялоо жана калган участокторду аныктоо.	2025–2030-жылдар	Каралган жол участоктору жана тротуарлар оңдолот; транспорт каражаттарынын жана жөө жүргүнчүлөрдүн кыймыл шарттары жакшырат; суу агызуу системасы калыбына келтирилет. Каржылоо булактары — республикалык жана жергиликтүү бюджеттер.	Талас шаарынын мэриясы, Талас шаарынын мэриясынын муниципалдык менчикти башкаруу башкармалыгы
17	Транспорттук жеткиликтүүлүктү жана автомобиль жолдорунун абалын жакшыртуу	Шаардын көчөлөрүнүн 30 чакырымын асфальттоо иштерин жүргүзүү.	2025–2030-жылдар	30 чакырым көчөгө асфальт төшөлөт.	Талас шаарынын мэриясы

18	Өнөр жай аймактарынын транспорттук инфраструктурасын өнүктүрүү	Кыргызчелектек айылындагы өнөр жай аймагынын жанында узундугу 1,2 чакырымды түзгөн жаңы автомобиль жолун куруу жана пайдаланууга берүү; долбоорлоону, жол төшөлмөсүн курууну жана суу агызуу системасын уюштурууну камсыз кылуу.	2026–2027-жылдар	Узундугу 1,2 чакырым жол курулат; өнөр жай аянтчаларына жеткиликтүүлүк жана инвесторлорду тартуу үчүн шарттар жакшырат. Каржылоо булактары — республикалык жана жергиликтүү бюджеттер.	Талас шаарынын мэриясы
19	Ишкердикти өнүктүрүү жана инвесторлорду тартуу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү	Муниципалдык базар түзүү маселесин иштеп чыгуу.	2027–2028-жылдар	Муниципалдык базарды түзүү долбоору даярдалат; жер, Инфратүзүмдүк жана финансылык шарттар аныкталат; каржылоо камсыздалган учурда базар курулуп, пайдаланууга берилет.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондук мамлекеттик администрациясы, «Беш-Таш» айыл өкмөтү
20	Ипотекалык турак жай курулушун өнүктүрүү жана турак жайдын жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу	Мамлекеттик ипотекалык программалардын алкагында турак жай куруу үчүн жер тилкелерин аныктоо.	2024–2027-жылдар	Ипотекалык турак жай куруу үчүн жер тилкелери даярдалат; турак жай долбоорлорун ишке ашыруу үчүн шарттар камсыздалат. Максаттуу көрсөткүч — тиешелүү программалар жана каржылоо ырасталган шартта Талас шаарындагы Доскеев №111 дарегиндеги 319 батирлүү турак жай пайдаланууга берилди. Ал эми Анарбек Алдашүкүров №55/2 дарегиндеги 2027-жылы жыл сайын кеминде 413 батирлер курулуп пайдаланууга берилет	Талас шаарынын мэриясы, «Мамлекеттик ипотекалык компания» ААК

21	Ипотекалык турак жай курулушун пландуу жүргүзүү үчүн шарттарды түзүү	Шаардын аймагын шаар куруу боюнча райондоштурууну иштеп чыгуу жана бекитүү. Ипотекалык турак жай куруу үчүн жер тилкелерин бөлүп көрсөтүү менен бирге жолдорду, инженердик тармактарды, мектептерди, бала бакчаларды жана коомдук жайларды жайгаштырууну караштыруу.	2026–2028-жылдар	Шаар куруу боюнча чечимдер бекитилет, турак жай куруу үчүн аймактар аныкталат; жер тилкелерин ырааттуу бөлүп берүү үчүн негиз түзүлөт.	Талас шаарынын мэриясы, архитектура жана шаар куруу органдары, тиешелүү органдар

4-АРТЫКЧЫЛЫК. Калкка базалык кызмат көрсөтүүнүн экономикалык жактан туруктуу системасын түзүү

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
22	Коммуналдык кызмат көрсөтүүлөрдү башкаруу системасын өркүндөтүү	Ичүүчү суу менен камсыздоо, саркынды сууларды чыгаруу, катуу тиричилик калдыктарын ташып чыгаруу жана утилдештирүү, ошондой эле жылуулук менен камсыздоо кызматтарынын тарифтерин бекитилген методикалардын, экономикалык жактан негизделген эсептөөлөрдүн жана мыйзамдардын талаптарынын негизинде белгилөөнү жана кайра кароону камсыз кылуу.	2026–2027-жылдар	Экономикалык жактан негизделген тарифтер белгиленет же жаңыланат; эсептөөлөрдүн ачыктыгы жогорулайт; коммуналдык кызмат көрсөтүүчүлөрдүн туруктуу иштеши үчүн шарттар түзүлөт.	Талас шаарынын мэриясы, Талас муниципалдык коммуналдык кызмат көрсөтүү ишканасы
23	Төлөмдөрдүн жыйымдуулугун жана коммуналдык кызмат көрсөтүүчүлөрдүн	Коммуналдык кызматтарды керектөөнү эсепке алуу, төлөмдөрдү эсептөө, карыздарды көзөмөлдөө жана каражаттардын жыйымдуулугун жогорулатуу үчүн биллинг системаларын киргизүү. Учурдагы эсепке	2026–2027-жылдар	Төлөмдөрдү автоматташтырылган эсепке алуу жана эсептөө системалары киргизилет; төлөмдөрдүн жыйымдуулугу жогорулайт; кызмат	Талас шаарынын мэриясы,

	финансылык туруктуулугун жогорулатуу	алуу системалары менен интеграциялоону жана жеке маалыматтарды коргоону камсыз кылуу.		көрсөтүүчүлөрдү кошумча субсидиялоо зарылдыгы азаят. “Оймо биллинг” системасын киргизүү	муниципалдык ишканалар

5-АРТЫКЧЫЛЫК. Өсүүнүн таяныч борборлорун түзүүгө алдыңкы окуу жайларын тартуу

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
24	Өсүүнүн таяныч борборлорун түзүүгө алдыңкы жогорку окуу жайларын тартуу	2026-жылы Талас аймактык көп тармактуу институтун куруу.	2026-жылдын III кварталы	Талас аймактык көп тармактуу институту курулат.	«Кыргызкурулуш» мамлекеттик ишканасы
25	Квалификациялуу кадрларды даярдоо үчүн шарттарды түзүү	Орто кесиптик билим берүү мекемелери жана иш берүүчүлөр менен биргеликте курулуш, өнөр жай, транспорт, тейлөө чөйрөсү жана айыл чарба продукциясын кайра иштетүү сыяктуу суроо-талапка ээ кесиптер боюнча кыска жана орто мөөнөттүү курстарды ачуу үчүн кызматташууну уюштуруу.	2027–2029-жылдар	Кесиптик окутуу программалары уюштурулат; кадрларды даярдоо жана кайра даярдоо мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилет; бүтүрүүчүлөрдүн жумушка орношуу мүмкүнчүлүктөрү жогорулайт.	Талас шаарынын мэриясы, №90 кесиптик лицей
26	Ыңгайлуу билим берүү чөйрөсүн түзүү жана билим	«Акылман» Президенттик лицейинин курулушун аяктоону жана пайдаланууга берүүнү камсыз кылуу. Окуу кабинеттерин, спорттук жана көмөкчү жайларды жабдууну	2025–2026-жылдар;	Курулуш иштери аяктагандан кийин лицей пайдаланууга берилет.	Талас шаарынын мэриясы,

	берүүнүн сапатын жогорулатуу	караштыруу. Объекттин иш жүзүндөгү абалын жана долбоордук сыйымдуулугун тактоо.			Кыргыз Республикасынын Президентинин Иш башкармалыгы
27	Окуучулар үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүү жана билим берүү деңгээлин жогорулатуу	Билим берүү мекемелерин заманбап окуу, компьютердик жана лабораториялык жабдуулар менен камсыздоо жана оңдоо иштерин жүргүзүү. Санитардык-гигиеналык шарттарды, имараттардын коопсуздугун, жарыктандырууну, жылытууну жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү балдар үчүн жеткиликтүүлүктү жакшыртуу.	2025–2030-жылдар;	Балдардын билим алуусу, ден соолугу жана коопсуздугу үчүн шарттар жакшырат; билим берүү мекемелеринин материалдык-техникалык базасы жаңыланат; окуучулардын билим алуу мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилет.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондук жана шаардык билим берүү бөлүмү
28	Шаардын билим берүү инфратүзүмүн өнүктүрүү	Бекитилген объектилердин тизмесинин негизинде иш-чаранын мазмунун, мекеменин аталышын, зарыл болгон иштердин көлөмүн жана каржылоо булагын аныктоо.	2025–2023-жылдар —	Долбоордун аталышы, иштердин тизмеси, жооптуу аткаруучулар жана күтүлүүчү натыйжалар такталат; план бекитилген билим берүү долбоорлоруна шайкеш келтирилет.	Талас шаарынын мэриясы, тиешелүү билим берүү органдары
29	Мектепке чейинки билим берүүнү өнүктүрүү жана балдар үчүн кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу	Учурдагы бала бакчанын аймагында №1 «Алтын Балалык» бала бакчасынын жаңы имаратын курууну жана пайдаланууга берүүнү камсыз кылуу. Аймакты көрктөндүрүүнү, оюн аянтчасын, инженердик тармактарды жана керектүү жабдууларды караштыруу.	2025–2027-жылдар	Бала бакчанын жаңы имараты курулуп, жабдылат; мектепке чейинки билим берүүнүн шарттары жакшырып, балдарды кабыл алуу мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилет.	Талас шаарынын мэриясы, Талас облустук капиталдык курулуш башкармалыгы

—	Билим берүү инфраструктурасын өнүктүрүү	Талас шаарында №8 орто жалпы билим берүү мектебинин жаңы имаратын жана №3 «Солнышко» бала бакчасынын жаңы имаратын куруу.	2027–2030-жылдар	Бала бакчанын жаңы имараты курулуп, жабдылат; мектепке чейинки билим берүүнүн шарттары жакшырып, балдарды кабыл алуу мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилет.	Талас шаарынын мэриясы, Талас облустук капиталдык курулуш башкармалыгы

6-АРТЫКЧЫЛЫК. Жарандардын маданият чөйрөсүнө тартылышы үчүн шарттарды түзүү

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
30	Жарандарды шаардын маданий турмушуна тартуу үчүн шарттарды түзүү	Маданият тармагын өнүктүрүүнүн жылдык пландарын иштеп чыгуу. Анда иш-чараларды, максаттуу топторду, каржылоонун көлөмүн жана күтүлүүчү көрсөткүчтөрдү аныктоо. Маданий иш-чараларды өткөрүүнү, жергиликтүү чыгармачыл жамааттарды колдоону жана улуттук каада-салттарды сактоону караштыруу.	2026-жылдан тартып жыл сайын	Маданиятты өнүктүрүүнүн жылдык пландары бекитилет; калктын маданий иш-чараларга катышуусу кеңейтилет; мамлекеттик органдардын, муниципалитеттин жана коомчулуктун өз ара аракеттенүүсү жогорулайт.	Талас шаарынын мэриясы, Талас шаардык маданият бөлүмү, «Баластан» балдардын эс алуу борбору

6.2-АРТЫКЧЫЛЫК. Жарандар үчүн саламаттык сактоо чөйрөсүндө шарттарды түзүү

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
31	Медициналык кызматтардын жеткиликтүүлүгүн жана сапатын жогорулатуу,	Баштапкы медициналык-санитардык жардамды өркүндөтүүгө, дарылоо мекемелеринин инфраструктурасын	Туруктуу негизде	Баштапкы медициналык-санитардык жардамдын жеткиликтүүлүгү жакшырат; медициналык	Талас шаарынын мэриясы,

	баштапкы медициналык-санитардык жардамды өнүктүрүү	модернизациялоого, санариптик медициналык кызматтарды өнүктүрүүгө жана үй-бүлөлүк дарыгерлер топторунун (ҮДТ) материалдык-техникалык базасын жакшыртууга көмөк көрсөтүү.		мекемелерди модернизациялоо жана санариптик технологияларды кеңири колдонуу үчүн шарттар түзүлөт.	Талас облустук үй-бүлөлүк дарыгерлер борбору

6.3-АРТЫКЧЫЛЫК. Калкты социалдык жактан коргоо жана иш менен камсыз кылуу

№	Милдеттер	Иш-чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар
32	Аз камсыз болгон жана жакыр үй-бүлөлөрдү социалдык жактан коргоону өнүктүрүү	Аз камсыз болгон жана жакыр үй-бүлөлөрдүн экономикалык өз алдынчалыгын жогорулатууга, ишкердикти өнүктүрүүгө жана туруктуу киреше алууга багытталган социалдык келишимдин негизинде социалдык жардам көрсөтүү программаларын ишке ашырууга көмөк көрсөтүү.	Туруктуу негизде	Белгиленген критерийлерге жооп берген үй-бүлөлөргө социалдык жардам көрсөтүлөт; алардын кирешелерин жана экономикалык өз алдынчалыгын жогорулатуу үчүн шарттар түзүлөт.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция башкармалыгы
33	Үй-бүлө институтун бекемдөө жана балдардын укуктарын коргоо	Жетим балдардын жана ата-энесинин камкордугусуз калган балдардын укуктарын коргоо боюнча чараларды көрүү; муниципалитеттин компетенциясынын чегинде социалдык, билим берүү, психологиялык жана башка зарыл кызматтарды алууга көмөк көрсөтүү.	Туруктуу негизде	Балдарды коргоо боюнча ведомстволор аралык иштер күчөтүлөт; муктаж болгон балдарга мыйзамдарда каралган колдоо чараларына жеткиликтүүлүк камсыздалат.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция башкармалыгы

34	Эмгекке жарамсыз жарандарга мамлекеттик социалдык кызматтарды көрсөтүүнү камсыз кылуу	Пенсиялык камсыздоо укугу жок адамдарга мыйзамдарда каралган негиздер болгон учурда документтерин тариздөөгө жана ай сайын берилүүчү социалдык жөлөкпулдарды алууга көмөк көрсөтүү.	Туруктуу негизде	Жөлөкпул алууга укуктуу жарандарга документтерди тариздөөдө жана белгиленген тартипте төлөмдөрдү алууда көмөк көрсөтүлөт.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция башкармалыгы
35	Аз камсыз болгон жана жакыр үй-бүлөлөргө социалдык колдоону күчөтүү	Муктаж болгон үй-бүлөлөрдү аныктоого, колдоонун жеткиликтүү программалары жөнүндө маалымат берүүгө жана колдонуудагы критерийлерге ылайык социалдык келишимдин негизинде социалдык жардам алууга документтерди тариздөөгө көмөк көрсөтүү.	Туруктуу негизде	Социалдык колдоонун жеткиликтүүлүгү жогорулайт; белгиленген талаптарга жооп берген үй-бүлөлөргө материалдык абалын жакшыртуу үчүн жардам көрсөтүлөт.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция башкармалыгы
36	Улгайган жарандардын жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардын жашоо сапатын жакшыртуу	Адистештирилген социалдык кызматтарды, анын ичинде күндүзгү кароо, реабилитациялоо, социалдык коштоо жана турмуштук оор кырдаалга кабылган жарандарга жардам көрсөтүү кызматтарын өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү. Жаңы мекемелерди пландаштырууда муктаждыкты, жеткиликтүүлүктү жана каржылоо булактарын баалоо.	Туруктуу негизде	Улгайган жарандар жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдар үчүн социалдык кызматтардын жеткиликтүүлүгү жогорулайт; жардамга муктаж жарандарды социалдык коштоо шарттары жакшырат.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция башкармалыгы
37	Эмгек рыногун өнүктүрүүгө жана калкты иш менен камсыз кылууну	Иш менен камсыз кылуу органдары жана иш берүүчүлөр менен биргеликте жумушсуз жарандарды суроо-талапка ээ адистиктер боюнча кесиптик окутууну жана кайра	Туруктуу негизде	Кесиптик окуудан өткөн жарандардын саны көбөйөт; суроо-талапка ээ адистиктер боюнча	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык

	жогорулатууга көмөк көрсөтүү	даярдоону уюштуруу; курстардын бүтүрүүчүлөрүн жумушка орноштурууга көмөк көрсөтүү.		жумушка орношуу мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилет.	камсыздоо жана миграция башкармалыгы
38	Калктын убактылуу жумуш менен камсыз болуу мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү	Иш менен камсыз кылуунун колдонуудагы программаларына ылайык жумушсуз жарандар үчүн акы төлөнүүчү коомдук иштерди уюштуруу. Аймактарды көрктөндүрүү, жашылдандыруу жана башка коомдук пайдалуу иштерди караштыруу.	Туруктуу негизде	Акы төлөнүүчү коомдук иштерге тартылган жарандардын саны көбөйөт; шаар аймактарын күтүү жана тейлөө иштери жакшырат.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция башкармалыгы
39	Жумушсуз жарандарды ишке орноштурууга көмөк көрсөтүү	Иш берүүчүлөр менен кызматташууну уюштуруу, бош жумуш орундарын тандоо боюнча иш-чараларды өткөрүү жана жарандарды кесиптик окутууга жөнөтүү; жаштарды жана колдоого муктаж болгон башка категориядагы жарандарды ишке орноштурууга көмөк көрсөтүү. Жарманкелерди уюштуу	Туруктуу негизде	Калкты иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү кызматтарынын жеткиликтүүлүгү жогорулайт; жумуш издөөдө жана ишке орношууда жардам алган жарандардын саны көбөйөт.	Талас шаарынын мэриясы, Талас райондор аралык эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция башкармалыгы